

Tonikurg.

Ma-rahwa K a l e n d e r

ehf

T ä h t - r a m a t

1847

Ajastaja päle, pärran

Jssanda Jesuse Kristuse

sündimist.

Sel ajastajal om 365 päiwa.

Der Druck dieses Kalenders, dessen Vertrieb nur in den Ostsee-
provinzen erlaubt ist, ist unter der Bedingung erlaubt, daß die ge-
setzliche Zahl Exemplare der Censurcomität übergeben werde.
Dorpat, den 4. December 1846. Censor Sahren.

Tartun

trükkitu J. E. Schünmanni lassa man.

Massap leüdetu 10 kop. hõbb.

Mõnne sündinu asja mäletus ja arv.

	ajastaiگا.
Maailma loomisest arvatas	5796
Jesanda Jesuse Kristuse sündimisest	1847
Tartu-lina eddimätsfest ehitamisest	817
Kui ristiusk Lihwlandi-male tulli	661
Lutteruse õige ussu ülesvõtmisest	330
Kui Lutteruse õige ussu ülesvõtmine Lihwlandi- male tulli	325
Kui Peterburi-lina nakkati ehitama	144
Kui meie ma Wennerigi wallitsuse alla sai	137
Wõrro-lina ehitamisest	62
Meie Keisri-herra Nikolai Pawlowitsi sündi- misest	51
Tarto surekoti (säädmisest)	45
Kui Prantsus Wenne-male tulli, ning pallanu Mosk- wa-linast wälja aeti	35
Kui Lihwlandi maal prius kulutati	28
Kui meie armolik Keisri-her Nikolai Pawlo- wits nähti wallitsema	22
Kui se pärramene suur henge kirjotamine meie maal oli	13
Kui Jummalas orjuss torkun wastse torko-säduse pärra nakkati piddama	13

Kalendri-tähte selletamine.

 noor ku.	õdd. õddangul. n. naddal.
 eddimäne werand.	t. tel. t. tund.
 täis ku.	p. pühha. p. pärrast, ning päim.
 pärramene werand.	hom. hommungul. m. minuti. e. t. enne tsestpäiwa. p. t. päle tsestpäiwa. õf. õfel.

Kats ristikest (**) päiwa arwo man näütwa, et om
trono wai torko-pühha, mes torkun pühhendetas. Üts ris-
tikene (*) päiwa arwo tähhe een näutap, et koghut nink
koli säratsel päimä ei peta.

Wastse-ajastaja laul.

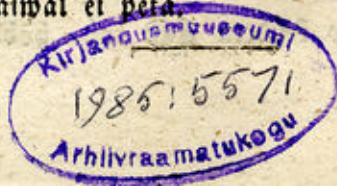
Wiis: Müüd olgo ikkes iggawes.

1. Sa ollet, Jesand, täambani
Mo armolikult hoitnu,
Mul abbis olnu allati,
Mo omma kägega toltnu!
Uuw olgo sulle, Jummalal,
Et minna sinno hoijo al
Sa täambast päiwa nätta.

2. Ma tenna sinno rõmoga
So essa-armo pärrast,
Nink tahha täamba paggeda
So mannu ilma käärrast.
So een mo südda tunnistap,
Mes hääd mul sinno armust saap
Ka ilma tenimata.

3. Oh anna eddispäide weel
Mul omma armo maitse,
Nink jõudo nõrgal soamel,
Kiik pattu ärra-kaitse,
Et Jesu hõlman rahhoga
Elist ilmast wõisse lahutada,
Kui tunnikene tullep.

C. M.

I. Januar. 31 päiwa. Wastse: ajastaja: ku.

**1 Kolmap.	Wastse: aj. p.
2 Neljap.	Ubel, Eet
3 Redi	Enot
4 Poolp.	Metusala

Josepi paggemine Egirti male. Matt. 2, 13—23.

5 Pühhap.	Simeon	 f. 2, 31 m.
**6 Eesp.	Kolme kun. p.	hom.
7 Iõisip.	Meltior	
8 Kolmap.	Erart	
9 Neljap.	Kasper	
10 Redi	Paawli p.	
11 Poolp.	Higinus	 f. 6, 4. m. ödd.

B. p. 3. Kuna. p. Jesus 12 ajastaiga wanna. Luf. 2, 41—52.

12 Pühhap.	Rein
13 Eesp.	Hitaris
14 Iõisip.	Robert
15 Kolmap.	Weliks
16 Neljap.	Erdman
17 Redi	Lõnais p.
18 Poolp.	Cemraim

9. P. enne lihhamõte. Iõteggija winamäen. Matt. 20, 1—16.

19 Pühhap.	Sara	 f. 10, 15 m.
20 Eesp.	Wab. Gebast.	hom.
21 Iõisip.	Meta	
22 Kolmap.	Wintsent	
23 Neljap.	Lotta	
24 Redi	Timoteus	
25 Poolp.	Paawli ümbreß.	

8. P. enne Lihh. Semen mitmesugg. ma pääl. Luf. 8, 4—15.

26 Pühhap.	Hans	 f. 3, 25 m.
27 Eesp.	Krisostomus	ödd.
28 Iõisip.	Karel	
29 Kolmap.	Samuel	
30 Neljap.	Ida	
*31 Redi	Redi ja Poolp.	

1. Januaril tõsses päiw: f. 8, 32 m. lät alla: f. 3, 28 m.
10. — — — — — 8, 16 — — — — 3, 44 —
20. — — — — — 7, 55 — — — — 4, 5 —

II. Weebru ar. 28 päiwa. Künle: ku.

*1 Poolp.	enne lihha heite.
-----------	-------------------

7. P. enne Lihh. ehk Paasto p. Kristuse kannatam. Luf. 18, 31—43.

*2 Pühhap.	Künle p.	
3 Eesp.	Hanna	 f. 1, 12 m.
4 Iõisip.	Paasto p.	p. f.
5 Kolmap.	Lubha p.	
6 Neljap.	Perent	
7 Redi	Rikart	
8 Poolp.	Salomon	

1. P. Paastun. Kristust kiusatas kurratist. Matt. 4, 1—11.

9 Pühhap.	Pelli	
10 Eesp.	Ebbo	 f. 5, 46 m.
11 Iõisip.	Rosa	hom.
**12 Kolmap.	Palw. Kolmap.	
13 Neljap.	Peningna	
14 Redi	Waltin	
15 Poolp.	Iisrael	

2. P. Paastun. Kananea ma naine. Matt. 15, 21—28.

16 Pühhap.	Jula	
17 Eesp.	Konstantia	 f. 4, 55 m.
18 Iõisip.	Konfordia	hom.
19 Kolmap.	Sanna	
20 Neljap.	Eufarius	
21 Redi	Ejasas	
22 Poolp.	Peetri p.	

3. P. Paastun. Kristus ajap kurratit wälja. Luf. 11, 14—28.

23 Pühhap.	Mina	
24 Eesp.	Maddise p.	
25 Iõisip.	Wiktor	 f. 6, 25 m.
26 Kolmap.	Nektor	hom.
27 Neljap.	Klaudius	
28 Redi	Justus	

1. Weebru aril tõsses päiw: f. 7, 26 m. ät alla: f. 4, 34 m.
10. — — — — — 7, 3 — — — — 4, 57 —
20. — — — — — 6, 37 — — — — 5, 23 —

III. März. 31 päiwa. Vaasto, ku.

1 Pools.	Albinus	
4. P. Vaastun. Kristus lödab 5000 meesk. Jan. 6, 1—15.		
2 Pühhap.	Lomisa	
3 Eesp.	Kunifunde	
4 Lõisip.	Adrian	f. 10, 57 m.
5 Kolmap.	Meta	õdd.
6 Neljap.	Kotwrid	
7 Redi	Simmo	
8 Pools.	Perpetua	
5. P. Vaastun. Jesuse päle heidetab kirmve. Jan. 8, 46—59.		
9 Pühhap.	Mit	
10 Eesp.	Mina	
11 Lõisip.	Konstantin	f. 7, 27 m.
12 Kolmap.	Kregor	õdd.
13 Neljap.	Ernst	
14 Redi	Zakarias	
15 Pools.	Lugus	
6. P. Vaastun. Jesuse kissetullemine Jerusalemm. Matt. 21, 1—9.		
16 Pühhap.	Urbe päim.	
17 Eesp.	Truta	
18 Lõisip.	Kaabriel	
19 Kolmap.	Josep	f. 11, 3 m.
**20 Neljap.	Suur neljap.	õdd.
**21 Redi	Suur redi	
22 Pools.	Rawacl	
Kristuse ülestõõsemine. Mark 16, 1—8.		
**23 Pühhap.	1. Lihhaw.püh.	
**24 Eesp.	2. Lihhaw.püh.	
**25 Lõisip.	Maria ful. p.	
*26 Kolmap.	Emanuel	
*27 Neljap.	Kusta	f. 5, 13 m.
*28 Redi	Kideon	õdd.
*29 Pools.	Lina	
1. P. p. Krist. ülest. p. Jesus näud. henda Süngr. Jan. 20, 19—31.		
30 Pühhap.	Nat	
31 Eesp.	Toots	

1. Märzil tõssep päim: f. 6, 15 m. lät alla: f. 5, 45 m.
 10. — — — — — 5, 52 — — — — — 6, 8 —
 20. — — — — — 5, 26 — — — — — 6, 34 —

IV. April. 30 päiwa. Jüriku.

1 Lõisip.	Lora	
2 Kolmap.	Lio	
3 Neljap.	Werdinand	 f. 8, 8 m.
4 Redi	Ambrosius	hom.
5 Pools.	Matxim	
2. P. p. Krist. ülest. p. Kristus hõ farjus. Jan. 10, 12—16.		
6 Pühhap.	Jõlestin	
7 Eesp.	Aron	
8 Lõisip.	Vorent	
9 Kolmap.	Paul	
10 Neljap.	Ezeiel	 f. 10, 55 m.
11 Redi	Herman	hom.
12 Pools.	Julius	
3. P. p. Krist. ülest. p. Krist. ärraminnefist. Jan. 16, 16—23.		
13 Pühhap.	Tuustin	
14 Eesp.	Joel	
15 Lõisip.	Obadja	
16 Kolmap.	Ruda	
**17 Neljap.	Tanazius	
18 Redi	Walerian	 f. 3, 12 m.
19 Pools.	Simon	p. f.
4. P. p. Krist. ülest. p. Krist. towot. rõmuust. läbbät. Jan. 16, 5—15.		
27 Pühhap.	Gaul	
**21 Eesp.	Jim	
22 Lõisip.	Kajus	
23 Kolmap.	Jüri päim	
24 Neljap.	Albert	
25 Redi	Markuse päim	
26 Pools.	Ezeias	 f. 12, 36 m.
5. P. p. Krist. ülest. p. Sigest palw. piddamifest. Jan. 16, 23—30.		
20 Pühhap.	Anastasiu	
28 Eesp.	Terefia	
29 Lõisip.	Reimund	
30 Kolmap.	Erast	

1. Aprilil tõssep päim: f. 4, 56 m., lät alla: f. 7, 4 m.
 10. — — — — — 4, 33 — — — — — 7, 27 —
 20. — — — — — 4, 9 — — — — — 7, 51 —

**1 Neljap.	Krist. täiw. m. p.	
2 Redi	Siigmund	 f. 5, 10 m.
3 Poolp.	Risti lõidm. p.	õdd.

6. P. p. Krist. ülest. p. Kui se rõmußt. saap tulles. Jan. 15, 26—16, 4.

4 Pühhap.	Selma	
5 Eesp.	Kottard	
6 Lõisip.	Tiidrik	
7 Kolmap.	Tetta	
8 Neljap.	Hiob	
*9 Redi	Niggola p.	
10 Poolp.	Kordian	 f. 3, 45 m. hom.

Pühha Wainro wälja kaldamine. Jan. 14, 23—31.

**11 Pühhap.	1. Suw. pühha
**12 Eesp.	2. Suw. pühha
13 Lõisip.	Sermajus
14 Kolmap.	Kristjan
15 Neljap.	Schwi
16 Redi	Peep
17 Poolp.	Anton

Kolmainuse pühha. Jeesus ja Nikodemus. Jan. 3, 1—15.

18 Pühhap.	Erif	 f. 4, 32 m. hom.
19 Eesp.	Wilemon	
20 Lõisip.	Pit	
21 Kolmap.	Trina	
22 Neljap.	Emilie	
23 Redi	Leontine	
24 Poolp.	Ester	

1. P. p. Kolm. p. Niffas mees ja Paatsarus. Euf. 16, 19—31.

25 Pühhap.	Urbani p.	 f. 5, 53 m. hom.
26 Eesp.	Eduard	
27 Lõisip.	Luddo	
28 Kolmap.	Willel	
29 Neljap.	Matš	
30 Redi	Wigand	
31 Poolp.	Nelli	

1. Mail tõssep päiw: f. 3, 45 m., lät alla: f. 8, 15 m.
10. — — — — — 3, 26 — — — — — 8, 34 —
20. — — — — — 3, 10 — — — — — 8, 30 —

2. P. p. Kolm. p.	Suur õddango sõomaig.	Euf. 14, 16—24.
1 Pühhap.	Kotsalk	 f. 2, 59 m. hom.
2 Eesp.	Emma	
3 Lõisip.	Liso	
4 Kolmap.	Widrika	
5 Neljap.	Poniwajus	
6 Redi	Artus	
7 Poolp.	Lukrezia	

3. P. p. Kolma. p. Arrakaddonu lammak. Euf. 15, 1—10.

8 Pühhap.	Nedardus	 f. 9, 19 m. õdd.
9 Eesp.	Vertram	
10 Lõisip.	Wlawius	
11 Kolmap.	Varnabas	
12 Neljap.	Tina	
13 Redi	Tobias	
14 Poolp.	Tetlow	

4. P. p. Kolma. p. Olge armolisko. Euf. 6, 36—42.

15 Pühhap.	Widi päim	 f. 3, 9 m. p. f.
16 Eesp.	Justina	
17 Lõisip.	Nikander	
18 Kolmap.	Homer	
19 Neljap.	Kert	
20 Redi	Wlorian	
21 Poolp.	Rahel	

5. P. p. Kolma. p. Peetri kalla lomuš. Euf. 5, 1—11.

22 Pühhap.	Tiit	
23 Eesp.	Vasilius	 f. 10, 29 m. hom.
**24 Lõisip.	Jani päiw	
**25 Kolmap.	Wio	
26 Neljap.	Jeremias	
27 Redi	7 maggajide p.	
28 Poolp.	Josua	

6. P. p. Kolma. p. Wariserde õigus. Matt. 5, 20—26.

*29 Pühhap.	Peetri Paawli p.	 f. 1, 24 m. p. f.
30 Eesp.	Paawli mället. p.	

1. Junil tõssep päiw: f. 2, 58 m., lät alla: f. 9, 2 m.
10. — — — — — 2, 55 — — — — — 9, 5 —
20. — — — — — 2, 58 — — — — — 9, 2 —

VII. Juli.

31 päiva.

Haina:ku.

*1 Tõisp.	Seobald	
2 Kolmap.	Haina Maria p.	
3 Neljap.	Kornel	
4 Redi	Ulrik	
5 Poolp.	Anselm	
7. P. p. Kolm. p. Kristus sedap 4000 meest. Mark. 8, 1—9.		
6 Pühhap.	Hektor	
7 Eesp.	Jonatan	f. 2, 39 m.
8 Tõisp.	Kilian	p. f.
9 Kolmap.	Hin	
10 Neljap.	7 welliste p.	
11 Redi	Nora	
12 Poolp.	Hindrik	
8. P. p. Kolm. p. Karmala Prohveti. Matt. 7, 15—23.		
13 Pühhap.	Margarete p.	
14 Eesp.	Ponawent	
15 Tõisp.	Apostl. lahkuu.	f. 11, 55 m.
16 Kolmap.	Hermine	df.
17 Neljap.	Aleksius	
18 Redi	Rosina	
19 Poolp.	Laura	
9. P. p. Kolm. p. Üllekohtune majapiddaja. Luk. 16, 1—9.		
20 Pühhap.	Elias	
21 Eesp.	Zaniel	
22 Tõisp.	Mar. Madd. p.	f. 3, 46 m.
23 Kolmap.	Dékar	p. f.
24 Neljap.	Kristina	
25 Redi	Jakobi p.	
26 Poolp.	Anna	
10. P. p. Kolm. p. Jerusalemi lina ärrahäetamine. Luk. 19, 41—48.		
27 Pühhap.	Marta	
28 Eesp.	Plato	
29 Tõisp.	Pedo	
30 Kolmap.	Walter	f. 2, 15 m.
31 Neljap.	Erm	df.

1. Julil tõsses päiw: f. 3, 13 m., lät alla: f. 8, 47 m.
 10. — — — — — 3, 28 — — — — — 8, 32 —
 20. — — — — — 3, 48 — — — — — 8, 12 —

VIII. August.

31 päiva.

Polmo:ku.

1 Redi	Petri wang.	
2 Poolp.	Moses	
11. P. p. Kolm. p. Wariser ja müütnik. Luk. 18, 9—14.		
3 Pühhap.	August	
4 Eesp.	Eleasar	
5 Tõisp.	Déwald	
*6 Kolmap.	Krist. ärrafell. p.	
7 Neljap.	Einno	f. 6, 48 m.
8 Redi	Kotlip	hom.
9 Poolp.	Roman	
12. P. p. Kolm. p. Keleto ja kermeto innemine. Mark. 7, 31—37.		
10 Pühhap.	Lauritse p.	
11 Eesp.	Olga	
12 Tõisp.	Klara	
13 Kolmap.	Ello	
14 Neljap.	Eusebius	f. 7, 56 m.
*15 Redi	Rõda Maria p.	hom.
16 Poolp.	Isak	
13. P. p. Kolm. p. Hallelit Samaritiline. Luk. 10, 23—37.		
17 Pühhap.	Henning	
18 Eesp.	Pena	
19 Tõisp.	Sebald	
20 Kolmap.	Bernard	f. 11, 0 m.
21 Neljap.	Rut	odd.
*22 Redi	Wilsipert	
23 Poolp.	Zakheus	
14. P. p. Kolm. p. Kümme piddali tõbbist. Luk. 17, 11—19.		
24 Pühhap.	Pärtle p.	
25 Eesp.	Ludwik	
26 Tõisp.	Matalia	
27 Kolmap.	Jeppart	
28 Neljap.	Augusta	f. 5, 34 m.
*29 Redi	Jani pä mah. l. p.	odd.
*30 Poolp.	Benjamin	
15. P. p. Kolm. p. Mammona orjusest. Matt. 6, 24—34.		
31 Pühhap.	Rebeka	

1. Augustil tõsses päiw: f. 4, 14 m., lät alla: f. 7, 46 m.
 10. — — — — — 4, 37 — — — — — 7, 23 —
 20. — — — — — 5, 2 — — — — — 6, 48 —

1 Eesp.	Egidius	
2 Iõisip.	Elisa	
3 Kolmap.	Verta	
4 Neljap.	Meus	
5 Redi	Natanael	 t. 9, 7 m.
6 Poolp.	Mango	õdd.

16. P. p. Kolma. p. Lásja-naise poig Rainsi linast. Luk. 7, 11—17.

7 Pühhap.	Regina	
*8 Eesp.	Mar. sündim. p.	
9 Iõisip.	Bruno	
10 Kolmap.	Soštenes	
11 Neljap.	Kerard	
12 Redi	Sirus	 t. 4, 12 m.
13 Poolp.	An	p. t.

17. P. p. Kolm. p. Weetõbbine. Luk. 4, 1—11.

*14 Pühhap.	Risti üllend. p.	
15 Eesp.	Nikodemus	
16 Iõisip.	Bina	
17 Kolmap.	Lambert	
18 Neljap.	Sirus	
19 Redi	Werner	 t. 9, 22 m.
20 Poolp.	Madde	hom.

18. P. p. Kolm. p. Suremb last sädusen. Matt. 22, 24—46.

21 Pühhap.	Matteuse p.	
22 Eesp.	Morits	
23 Iõisip.	Hosea	
24 Kolmap.	Jani samise p.	
25 Neljap.	Kleomas	
*26 Redi	Jani oppetaj. p.	
27 Poolp.	Udo	 t. 10, 54 m.
		hom.

19. P. p. Kolm. p. Luwallo tõbbine. Matt. 9, 1—8

28 Pühhap.	Wenzel	
29 Eesp.	Nihkle päim	
30 Iõisip.	Hironimus	

1. Septembri lõpped päim: t. 5, 32 m., lät alla: t. 6, 28 m.

10. — — — — — 5, 54 — — — — 6, 6 —

20. — — — — — 6, 10 — — — — 5, 41 —

*1 Kolmap.	M. kait. ja eenp. p.	
2 Neljap.	Wolrad	
3 Redi	Jairus	
4 Poolp.	Pranz	

Boimo pühha.

*5 Pühhap.	Boimo pühha	 t. 9, 27 m.
6 Eesp.	Wides	hom.
7 Iõisip.	Simson	
8 Kolmap.	Sirat	
9 Neljap.	Jaak	
10 Redi	Wai	
11 Poolp.	Purkart	

21. P. p. Kolm. p. Runninga-mehhe poig. Jan. 4, 47—54.

12 Pühhap.	Walwrid	 t. 1, 22 m.
13 Eesp.	Albrecht	õf.
14 Iõisip.	Kai	
15 Kolmap.	Hedwi	
16 Neljap.	Kallus	
17 Redi	Emil	
18 Poolp.	Lukase p.	 t. 11, 42 m.
		õdd.

Kirko õige ussu üleswõtmise pühha.

*19 Pühhap.	Kirf. õige us. ülesw. p.	
20 Eesp.	Wendelin	
21 Iõisip.	Ursel	
*22 Kolmap.	Katta	
23 Neljap.	Sewerin	
24 Redi	Salome	
25 Poolp.	Krispin	

23. P. p. Kolm. p. Tatsina rahha. Matt. 22, 15—22.

26 Pühhap.	Lisa	
27 Eesp.	Jeets	
28 Iõisip.	Simon, Juda	 t. 4, 57 m.
29 Kolmap.	Hels	p. t.
30 Neljap.	Upsalon	
31 Redi	Wolfgang	

1. Oktobri lõpped päim: t. 6, 47 m., lät alla: t. 5, 13 m.

10. — — — — — 7, 9 — — — — 4, 41 —

20. — — — — — 7, 34 — — — — 4, 26 —

1 Poolp.	Pühhide p.	
24. P. p. Kolma. p.	Hairuse tüttar.	Matt. 9, 18—26.
2 Pühhap.	Hengide p.	
3 Eesp.	Mahum	 f. 8, 1 m.
4 Tõisp.	Di	õdd.
5 Kolmap.	Enno	
6 Neljap.	Vinnert	
7 Redi	Erui	
8 Poolp.	Aleksandra	

25. P. p. Kolm. p.	Hirmus ärrahäetamise lugu.	Matt. 24, 15—28.
9 Pühhap.	Teodor	
10 Eesp.	Martin Lutter	
11 Tõisp.	Martin piiskop	 f. 11, 50 m.
12 Kolmap.	Jonas	e. f.
13 Neljap.	Paap	
14 Redi	Widrik	
15 Poolp.	Leopold	

26. P. p. Kolm. p.	Wiimne kohto päiw.	Matt. 25, 31—46.
16 Pühhap.	Annik	
17 Eesp.	Hugo	 f. 6, 8 m.
18 Tõisp.	Eera	õdd.
19 Kolmap.	Elisabet	
**20 Neljap.	Amos	
*21 Redi	Mar. ohverd. p.	
22 Poolp.	Abbas	

Koolnuide mäletuse pühha.

**23 Pühhap.	Klement	
24 Eesp.	Jossas	
25 Tõisp.	Katrina p.	f. 10, 17 m.
26 Kolmap.	Konrad	õdd.
27 Neljap.	Paabo	
28 Redi	Künter	
29 Poolp.	Reinart	

1. Krist. tullem. p.	Kristuse sissetullem. Jerus. Matt. 21, 1—9.
30 Pühhap.	Andrese p.

1. Novembril tõssep päiw:	f. 8, 2 m.,	lät alla:	f. 3, 58 m.
10. — — — — —	8, 21 — — —	— — —	— 3, 39 —
20. — — — — —	8, 39 — — —	— — —	— 3, 21 —

1 Eesp.	Arnold	
2 Tõisp.	Kärsna	
3 Kolmap.	Kola	f. 3, 12 m.
4 Neljap.	Parba	hom.
5 Redi	Sabina	
**6 Poolp.	Niggola p.	

2. Krist. tullem. p.	Wiimse päiwa tähhe.	Lut. 21, 25—36.
7 Pühhap.	Jonni	
8 Eesp.	Maria sam. p.	
9 Tõisp.	Rudolw	f. 11, 55 m.
10 Kolmap.	Judit	õdd.
11 Neljap.	Woldemar	
12 Redi	Ottilia	
13 Poolp.	Luzia	

3. Krist. tullem. p.	Jaan wangi: tornin.	Matt. 11, 2—10.
14 Pühhap.	Rikassius	
15 Eesp.	Hip	
16 Tõisp.	Johana	
17 Kolmap.	Lazarus	f. 3, 35 m.
18 Neljap.	Kristow	p. f.
19 Redi	Lot	
20 Poolp.	Abraham	

4. Krist. tullem. p.	Jani tunnistus.	Jan. 1, 19—28.
21 Pühhap.	Toma p.	
22 Eesp.	Peata	
23 Tõisp.	Johnwe	
24 Kolmap.	Adam, Ewa	
**25 Neljap.	1. Talwiste p.	f. 1, 54 m.
**26 Redi	2. Talw. püh.	p. f.
27 Poolp.	Ewangel. Jaan	

P. p. talw. p.	Simeon ja Hanna.	Lut. 2, 33—40.
28 Pühhap.	Almsüta laste p.	
29 Eesp.	Noa	
30 Tõisp.	Tawit	
31 Kolmap.	Silwester	

1. Tezembril tõssep päiw:	f. 8, 49 m.,	lät alla:	f. 3, 11 m.
10. — — — — —	8, 53 — — —	— — —	— 3, 7 —
20. — — — — —	8, 50 — — —	— — —	— 3, 10 —

Aljastaja aja.

- 1) Keisari alluštap 9mal Märzil k. 7, 12 m. hom.
- 2) Suurim alluštap 10nel Junil k. 3, 57 m. hom.
- 3) Süggis alluštap 11nel Septembril k. 6, 1 m. ödd.
- 4) Talu alluštap 10nel Tezembril k. 11, 44 m. hom.

Päiwa- ja ku-warjotamise.

Selsunnatsel aastal warjotetas päiw katškörd, nink ku katškörd, ent meije man om ennege üs ainus päiwa- nink ku-warjotus nätta.

Ku warjotus om 19nel Märzil; alluštap k. 10, 10 m. ödd.; lõppetus om 17 minutit päle test d.

Päiwa warjotus om 9mal Oktobril k. 8, 16 m. hom.; lõppetus om k. 10, 57 m. hom.

Kirko-, kono- nink mõnne mu pühha.

Januari kuun.

1. Wastse ajastaja pühha, nink Keiserliko Surewürsti Prowwa Helena Pawlowna sündimise pühha.
6. Kolme kuninga pühha.
31. Redi ja

Weebruari kuun.

1. Pöölpäiw enne lihahäite.
2. Künle päiw.
12. Palwe kolmapäiw.

Märzi kuun.

20. Suur neljapäiw.
21. Suur redi.
23. Kristuse ülestõõsemise pühha, terwe nädal.
25. Maria tulutamise pühha.

Aprili kuun.

17. Keiserliko Surewürsti nink Ironipärrandaja Alek- sandri Nikolajewitsi sündimise pühha.
21. Sure Keisri Prowwa Aleksandra Weodorowna nimme-pühha.

Mai kuun.

1. Kristuse taimaminemise pühha.
9. Niggola päiw.
11. ja 12. Suuriste pühha.

Junikuun.

24. Jani päiw.
25. Sure Keisri Wallitseja herra Nikolai Pawlowitsi sündimise pühha.
29. Peetri päiw.

Juli kuun.

1. Sure Keisri Prowwa Aleksandra Weodorowna sündimise pühha.

Augusti kuun.

6. Kristuse ärraselletamise pühha.
15. Maria taimaminemise pühha.
22. Sure Keisri Wallitseja herra Nikolai Pawlowitsi kronimise pühha.
29. Jani päi mabhalõmise päiw.
30. Keiserliko Surewürsti nink Ironipärrandaja Alek- sandri Nikolajewitsi nimme-pühha.

Septembri kuun.

8. Maria sündimise päiw.
14. Riisti üllendamise päiw.
26. Jani oppetaja päiw.

Oktobri kuun.

1. Maria kaitmine nink eepallemine.
5. Poimo pühha.
19. Meije õige kirko-ussu ülesõõdmise pühha.
22. Maria koto-pühha Kasani linan.

Nowembri kuun.

20. Sure Keisri Wallitseja herra Nikolai Pawlowitsi Ironi päle samise pühha.
21. Maria ohwer.
23. Koolnuide mälletuse pühha.

Tezembri kuun.

6. Sure Keisri Wallitseja herra Nikolai Pawlowitsi nimme-pühha.
25. Meije Jēfanda Jēfuse Kristuse sündimise pühha. Pühhendetas ka sedda päiwa mälletuses, et Prantsuse sõawäggi sai 1812 Wennerigist wäljaäetus.

Meie sure Keisri herra sugguõssa.

Nikolai I. tige Wennerigi Ülemkõrvaltseja ja Keiser, nink Pola:ma Kuningas, om sündinu 25mal Junil 1796. Aleksandra Weodorowna, Wenne: ja Pola:ma Keisri: ja Kuninga: prõwwa, Preissi:ma Kuninga tütar, om sündinu 1sel Julil 1798. Neide latse:

1. Aleksander Nikolajewits, Zesarewits, Suurwürst ja aujarte pärrandaja, om sündinu 17nel Aprillil 1818. Temma prõwwa, se Surewürsti: prõwwa Maria Alek: sandrowna, Zesarewna, Hesseni Sure:Herzogi tütar, om sündinu 8mal Augustil 1824.

Neide latse: a) Surewürsti:preili Aleksandra Alek: sandrowna, om sündinu 18nel Augustil 1842.

b) Suurwürst Nikolai Aleksandrowits, om sündinu 8mal Septembril 1843.

c) Suurwürst Aleksander Aleksandrowits, om sündinu 26mal Weebruari 1845.

2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 9mal Septembril 1827.

3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 27mel Julil 1831.

4. Mihhael Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 13nel Oktobril 1832.

5. Maria Nikolajewna, Suurwürstiprõwwa, om sündinu 6dal Augustil 1819; laularetu se Herzogi herraga Maksimilian von Leuchtenberg; Neide latse:

a) Se Würstipreili Maria Maksimilianowna, om sündinu 4mal Oktobril 1841.

b) Suurwürst Nikolai Maksimilianowits; om sündinu 23dal Julil 1843.

c) Suurwürsti:preili Eugenia Maksimilianowna, om sündinu 20mal Märzil 1845.

6. Olga Nikolajewna, Suurwürsti:prõwwa, om sündinu 30nel Augustil 1822; laularetu se Kuningliko Würtembergi Ironi: pärrandaja herraga Kaarl Widrik Aleksander.

Keisri welli: Mihhael Pawlowits, Suurwürst, om sündinu 28mal Januaril 1798.

Temma prõwwa om: Helena Pawlowna, sündinu 28mal Fevembril 1806. Neide latse:

1. Katarina Mihhailowna, Suurwürsti:preili, sündinu 16nel Augustil 1827.

Keisri sõssare: 1. Maria Pawlowna, Saksen-Weimari,

ma Wallitseja Sure: Herzogi Kaarl Widrik prõwwa, sündinu 4dal Weebruari 1786.

2. Anna Pawlowna, Hollandi:ma Kuninga Willemi II. prõwwa, sündinu 7mel Jan. 1795.

Lada piddamise päiwa.

Januari:ku,

7mel: Tarto:linan suur saksa laat, 3 n.

Kuunle:ku,

2el: Willandi:linan suur saksa laat, 8 p. — 2el: Wõrro:linan, 1 p. — 22el: Wõrro:linan suur saksa laat, 8 p. — 27mel: Willandi:linan 1 p.

Lehhe:ku,

9mal: Niggola laat, Wõõbsun, Wenne piri päd.

Jani:ku,

23dal: Jani laat, Willandi:linan, 2 p. — 26dal Wõrro:linan. — 27mel: Walga:linan. — 29mal: Peetri laat, Tarto:linan. — 29mal: Peetri laat, Tarwasto mõisan.

Haina:ku,

2el: Karksi mõisan. — 20nel: Perno:linan, suur saksa laat, 3 n.

Poimo:ku,

10nel: Walga:linan. — 15nel: Helme mõisan 2 p. — 24mal: Pawritse laat, Moskatsen, Põlwa kihelkunan. — 27mel: Wastsemõisan, liigi Willandi:linan. — 29mal: Kilinga mõisan, Saarde kihelkunan.

Mihkle:ku,

2el: Abja mõisan, Halliste kihelkunan, 2 p. — 4dal: Sindi mõisan, Torri kihelkunan, 2 p. — 4dal: Sabhari laat, Räppinal, 2 p. — 6dal: Zakerberi mõisan, Helme kihelkunan. — 8mal: Kaskna mõisan, Tõstama kihelkunan. — 8mal: Põlwa kiriko man. — 8mal: Rõuge kiriko man. — 8mal: Tarto:linan. — 10nel: Mõnniste mõisan, Hargla: kihelkunan. — 10nel: Oidre mõisan, Helme kihelkunan. — 13nel: Perrawere mõisan, Jagubi kihelkunan. — 14nel: Krawi laat, Krawi kõrzi man Wanna:Anz mõisan, 2 p. — 15nel: Põljamal, 2 p. 16nel: Kirrepi laat, Kirrepi sure te kõrzi man, Rõngo:

kibheltun. — 18nel: Mudro mõisan. — 20nel: Wandra mõisan, 2 p. — 21el: Sanna mõisan, Rõuge: kibheltun. — 24dal: Mibkle laat, Willandi: linan, 2 p. — 25dal: Mibkle laat, Wõro: linan. — 29mal: Mibkle laat, Tartu: linan, 2 p. — 29mal: Mibkle laat, Walga: linan, 2 p. — 29mal: Kawanurme laat, Wastse: linan, 2 p.

Wina: ku,

6dal: Puutnikin, Koggefi tarja: mõisan, Rõuge: kibheltun. — 6dal: Tarwasto mõisan. — 10nel: Kõo mõisa laat, Pillistwere: kibheltun. — 15nel: Lusti were mõisan, Põzama: kibheltun. — 15nel: Orriko laat, Orriko mõisa kõrzi man, Kambja: kibheltun.

Märtna: ku.

10nel: Mustwee: küllan, Torma: kibheltun, Peipse rannan. — 10nel: Wõro: linan.

Talwiste: ku,

6dal: Wõõbsun Wenne piri pdaal, Rappina: kibheltun. — 27mel: Walga: linan, suur saksa laat, 8 p.

Lina wahhe.

	wersta.		wersta.
Tartust om		Minnast	25 $\frac{1}{2}$
Narwa	186 $\frac{1}{2}$	Nanna: Pungeljale	14
Peterburi	324	Wäiko: Pungeljale	26 $\frac{1}{2}$
Tallina. Põzama		Tõhwi	21
faat	186	Wokka	12
Waska	82	Waiwara	18
Wolmeri	132	Narwa	22 $\frac{1}{2}$
Riga	240		
Perna, Helme: mõisa		Tartust Riga.	
faat	180	Tartust om	26
Willandi, Rõngo		Udderna	24 $\frac{1}{2}$
faat	99	Kuigaste	24 $\frac{1}{2}$
Wõro	65	Tõlliste, ehk Laatre.	
Petseri	109	jama	22 $\frac{1}{2}$
Pihkwa	165	Kulpi	18 $\frac{1}{2}$
		Trentsi	21 $\frac{1}{2}$
		Wolmert	20
		Penzi	19
		Kaup	22 $\frac{1}{2}$
		Englandi ehk Rag	
		gosi	20 $\frac{1}{2}$
		Hilkenwari ehk	
		Parwejama	19 $\frac{1}{2}$

Jama: wahhe.

Tartust Narwa.	
Tartust om	
Jagawere jama	23
Torma	23 $\frac{1}{2}$

	wersta.	Pihkwa te.	wersta
Reiermüli	14 $\frac{3}{4}$	Rulbi jamast	
Riga	11	Pipfi	21 $\frac{1}{2}$
		Mõnniste	21 $\frac{1}{2}$
Wolmerist Perna.		Sanna	28 $\frac{1}{2}$
Wolmerist om		Wõro	29
Rango	23 $\frac{1}{2}$	Wastfelina	27 $\frac{1}{2}$
Ruhja	22 $\frac{1}{2}$	Petseri	16 $\frac{1}{2}$
Moisetkulla, ehk Laatre	21 $\frac{3}{4}$	Tõporõki	21
Killingi	23 $\frac{3}{4}$	Korli	17
Surri	19 $\frac{1}{2}$	Pihkwa	18
Perna	18 $\frac{3}{4}$		

Tonikurrest.

Mitmast aastast sani omma tonikurre jälle näl-
kanu sumwe allustusen meije Tartu ma kottustehe tul-
lema, siia assuma ja peßattellega; ent kätti lastwa
neid ifs enne ehk pärrast sedda maha, ni et ne, ke
omma tulnu, ei wõi omma suggu soetada, enge sawa
egga aasta ärrahätedus. Mes peasse ne kül mõt-
lema, ke neid kerge wallato melega nisamma lusti
pärrast pärrankiusawa? Egga nemma neile kurja ei
olle tennu, ei saki teggema, sest et nemma innemi-
sele koggona waa linno omma. Neide lihha ei kõlba
ka süüwa. — Kas sünnis keddagi, kes hä ussuga
meile wõras tullep, rõõwli wisi wastawõtta? Ehk sa
tahhat sedda linto kätte sada nink kääen kaeda? nink
sepärrast wõttat sa illusa lojuse ello ärra, kelle
kolu kehha minki tarwis ei tulle? Oda ennege:
kui ütski innemine tedda ei hirmota, sis lasset
temma ni henne liggi tulla, et tedda wõip häste
kaeda. — Et teda saap, mārast armsat linto kätti
mahalastwa, selle tahhame kalendri luggejid sellesam-
maga õige tutwas tetta.

Tonikurg om kurre poolwelle nink tedda om
meije Eüropa mailma jaun kats seltsi: üts om en-
nambaste must, tõine wallus walge kui luami nink

ennege siwu pikka sulle omma musta. Et se must, se ka Saksamaal ennege surin mõtsun ellap, meije teedwast weel ei olle meije kottusehe tulnu, sis kõnneleme ennege walgest. Tasamma om kurrest weidi wähhemb, siski saisten jallust pälaeni, ni kui ka lennaden notki otsast hanna ehk warbe orfani poolneljat jalga pik, nink waljasirruledu siwu laiujus üttest otsast tõiste terwe sülli. Nof, pea 7 tolli pik, om illus werrew, nink pikka jalla omma nisamma werrewa; ja ka kiik nahk putsajide al om werrew, ent rosililli karwane. Emmane om seddasamma karwa kui effane, ent weidi wähhemb. Selle linno ots om kummitu: se tähhendap tarkust, ni kui ka temma silmist tarkust om nätta. Temma lendamine om õtselkui ojomine tulen ja illus nätta, kikeennambaste kui ta pessa päält ärralendap ja taggasi tullen henda jälle selle päle lassap, nink kui ta lusti pärrast, olgo ka kange tuul, omme poigega suren jorin lendap. Reisi pääl lähhõp temma ni kõrgede et pilwe temma alla jawa. Kui ta ei kõnni, saiap temma kurre wiisil ürte jalla pääl nink nāus rasse mõttega ollewat. Temma kõnnip pikkamisi nink õtselkui mõttin ja uhfeste, nink kiik temma wiis ja kombe om waiklik, tassane nink süntsa. Ta ei rõmustele, ei tantsi, ei māngi mitte tõistega ni kui kurre, enge temma nāgo nink saistus om ennambaste kurblik ehk tõtteline. Siski koddolinnun oppip temma rõõmsa lastega dige rõmus ollema ja māngip neidega õtselkui temma ka innemiselats olles, mist meije pärrast weel ennamb same kõnnelema. Temma toidus omma ma päält konna, sissaliko nink mõnne siwo, ent ka lassitse, mütti, hire, riisike, liwikese ja mu wagla. Lille päält korjap ta mehhiisid, kimmalasi ja muid kārblasi: ta ei põlle ka linno- ja zirgo-poige. Omme pikka jaguga läap temma ka wette nink saap kallakesi, weikesi angerjid nink wāhke, ketti temma jalgu karw

liggi pettap, nink muid wāikesi wee-ella id. Siski omma konna ja riisike temma kikeennamb sōōk; ent paddakonne põllep temma, ja õtselkui wihha pärrast, et nemma tedda konna nāoga omma pēnu, zuskap ta neid noffiga kolus. Omma toidusega ei te ta sis innemisile mitte kahjo, muido kui, et, kun tonikurgi paljo om, nink neile konna ja riisikid küllalt ei sa, ehk kun mehhiisid rohkeste ehk kalla-tife peetas ja mõtslinda essi hoijetas, neid saäl ni wāga ei armatseta. —

Sest et nemma ommal effamaal talwe ajal toidust ei wōi sada, sis lāwa na süggisel kawwete ārra lāmimale Ahwrika male, kun talwe ei olle, ent kun nemma suuwel ei wōi olla, sest et saäl meije kessu suuwe ajal, kui saäl jo poimo-aig om, sure lāmima pärrast kiik ārrakuijup, nink mes wāljan ellap ni ārrakaup, kui meije man talwel külma pärrast sünnip. Sellepārrast tulleswa nemma kewwajal taggasi nink neide taggastullemine om eddimāne assi, nink pärrast nemma innemisile ni armsa omma. Ni kui meije kikeennambaste armsat pāsokest kui suuwe tojat terwitame, ni om Saksamaal figin mõdisin ja küllin rahwal kikeennambaste hāmeel, kui pärran talwe tonikurg taggastullep. Temma palmitsep omma lagja pessa haust, (egga aasta kõrgembas, ni et selle weer aigapitte ennamb kui 4 jalga korges saap,) — kül ka sure puije otsan, kelle ladwa omma mahamurtu, nink ka kõrge paekiwwe nink wanna mure pääl, ent kikeennambaste ollekattuste harja otsan harri-puije küllen. Tedda siina melitada, pantas tälle pessa allutses sure ma-wankre ehk ka tõlla rattas, kelle rum om mahalõigatu, siina paika. Temma tullep egga aasta omma wanna paika taggasi, olgo ka kül pessa tormist ehk muido ārralaotedu. Mõnnikõrd kui pessa wanna perremees ārra om kolu nink mullutse suuwe poijest ennamb kui üts, ehk pälegi mõnni wō.

ras sedda pessa tahtwa pärrandada, sis tösses werrine
caplus, seni kui ne, kes ennambaste omma hawatu,
mant ärraläwa. Muido tulles eddimält effane, kui
pessa perremees, ütfinda, kaep pessa ärra, kas ta rah-
hoga jälle siina wõip assuda: sis läap ta ärra nink
toop omma abbikasa ehk emmatse ütten, nink nak-
kawa pessa kohhendama. Ni kui maja rahwas neile,
kui na wahhest warra omma tulnu nink weel hõlp-
saste konne ei löwä, konne otswa nink neid ehk
muud, mes neile kõlbap sūwä, murro päle pannewa,
ni pannewa nemma neile ka pessa woodres kassuka nink
willatse ja linnatse rõiwa närtse, wanner pulste nink pak-
lid walnis, mes ne sis rõmoga pessa kandwa. Muido
kaewa nemma ka kost aija ehk plegi päält hääd lin-
nast rõiwast, rätte, sukke ja langa tükke pessa kanda.
Emmane munne 2, 3 ehk 4 munna, mes weidi
wähhemba kui hanni munna nink walge ja weidi ahha
ehk kõllatse omma, nink kost kolme nädali pärrast
poja wäljatullewa. Effane ja emmane haudiwa pessa
pääle tõine tõise alla nink nisamma kaitswa nemma
ka ommi poige; eal ei lä möllemba üttelese koddust
ära, nink öse ja saggede ka päiwa ajal omma möl-
lemba koddun. Kumb neist pessa pääl om, se ajap
omma pääl salga ja omma werrewa nokki pisto taiwa
pole ülles, et koddas tedda näes nink sel es peas
himmo ollema, henda temma päle mahalaske, kun
ta nokki kui odda hõlpsast temma mao mahhalasses.
Wanna towa tõine tõise alla poijele toidust, eddi-
mält maofesi, pärrast rawitsewa nemma neid om-
mast hõtsist koolnu ja polest ärraseetu nink wimate
ellawa konnega. Poige söötmine om selgeste ja
kenna nätta, kanna wanna se man pessa were pääl
saisap nink nore omma nokki neile wasta ajawa.
Kui poijil siwa omma kassunu, sis oppetawa wanna
neid sure hõlega lendama, seddawarki: Wanna pannep
ütte siwa otša pessa were päle nink wõngutap tõist

siwa. Üts neist poijest läap siwa möda ni kui purde
pääle ehk emma salla päle. Sis lendap wanna
tassalikult liggi pessa ümbrezõri nink poig sirrutap
ja ligutap ommi siwu, henda paigal õkwa hoita.
Seddawisi oppip ta ommi siwu weidi pruufma.
Pärrast lassap wanna henda kõrrast weidi alla, et
poig temma kottal essi ka nakkas lendama. Kui se
ärrawässip ehk pelglik om, lassap ta henda jälle
wanna salla päle maha. Eggapäiw lendama nemma
weidi kawwembale pessast ärra, ent ikkes ümbre-zõri.
Kui poja ka jo essi linto läwa, lendama wanna om-
mete ikkes weel al neide kottal, et kui üts poig wah-
hest sis weel pikka zõri lendamisen ärrawässip, wan-
na tedda wõip omma salla päle wõtta. Ni lendama
wanna omme poigega eggapäiw mitto tundi järke
mõda, nink ni harjotawa nemma neid wimate täw-
weste lendama, et na jõudwa neidega talwes läm-
male male sedda pikka teed lajast merrest ülleminna.
Kui tonikurrel süggisel minnet tulles, sis kogguma
nemma henda ümbrekauko hulgan ütte hainama
pääle wee weren kooko, selle et na saggede jowa.
Neide hulga ei sõ, ei ka sõtku pöide wilja ärra, ni
kui kurre kül teggewa. Wimate läwa nemma suren
pargin ärra. Ahwrika maal tulles pärrast mitto
parti kooko nink kikeennambaste nättas neid Egipti
maal talwel tuhhat ja tuhhat ütten koon, sest et
nemma saäl wõral maal ikkes allati surin hulgen
kookohoitwa.

Se jätmata armohool, mes tonikurre omme
poige kaswatamise man innemiste liggidal piddawa,
se wassimata ussindus, mes neist se man nättas, nink
se ussutaw armastus ja abbi, mes nemma tõine tõi-
sele omman abbiellun näütwa, nink minf läbbi nemma
innemistele oppuses ja eenkojus eggapäiw filmi een
omma, fiik se, ni kui ka neide waggas, tassaas ja
tarkus figen neide wisin ja komben, om neid linta

jo wannal mustitsel ajal innemisele figin mallma kottufin ni ausas ja armsas tennu, et keate neile es tohhi kurtja tetta. Mitmal maal nuhheldi neid, kes wast ütte neist ärratapsiwa, ja Tressalian, ütten Krefa ma jaun, sai tonikurre tapja päwäart surmaga nuhheldus. Nisamma hälitsetas nink hoijetas neid ka nüüd weel Saks- ja figel muijat maal ni kui armsid päsofesi. Nink ni peas ka siin ollema.

Immes poäna om tonikurgi man, et neil sugugi häält ei olle, mes neide kurgu nink lühhihese kete wigga om, ent et nemma ommete omma armastust ja wiha nink omma hääd ja pahha meelt wöiwa tutta anda ja tõine tõisega ligesuggust nõuwo piddada ja jutta ajada. Sedda teggewa nemma sel wiisil, et nemma nokkiga löggistawa. Nõmo pärrast löggistawa poja, kui na näggewa essa ehk emma tulleswat neile toidust toma. Nink kui wannemba mõllemba koddun ja poigega sõnu omma, sis ajawa wanna ja poja tõine tõisega paljo jutto omma aino löggistamissiga, ni et neile häält waja ei olle. Ka sega omma nemma helde loja rikkalik hõle tähhes, ke ni mitmasuggutsel wiisil eggäutte lojust selle wöimoga om ehitann, mes tälle tarmis olli.

Nisammute om tonikurre tarkus tähhele ja immespannemise wäart. Nemma om tarkuse polest tõtteste üllemb ja ausamb figist tõisist lindast, kellega innemise seni täwwekult omma tutwas sanu. Ennambaste omma se polest neide man kots asja immetaoliko, mes nemma innemiste wiisi teggewa: neide söddimine nink neide koptopiddamine.

Kun üts suur jõggi jofep ehk üts piklik suur järw, mõts ehk mäggistik om, sääl peawa nemma särast kottuse wiisi henne waijel kätte walla ehk rigi pitis, nink neil om se lepping, et keate neist ei pea toiduse pärrast ülle selle piri minnema. Ent ni kui innemiste sean säduse ja leppingo rikjid om, nida

ka tonikurge sean. Pudus ehk wallato himmo kih-hotap neid ülle piri minnema, konne otsma ehk emmatsid henne pole petma ehk ka nisamma riidlema nink rahho rikma. Kui se mitmilt ehk saggede sunnip, sis wõtwa tõise sedda wihas, kutsuwa figelt poolt ommast kottusest mehhi kofko nink piddawa ütte wälja pääl suurt nõuwo. Nemma löggistawa omme nokkiga kawwa aiga nink mõistwa tõine tõise jutta wäga häste. Mõnne ajawa pikka jutto, mes tõise noppeste kullewa: no omma üllemba. Mõre omma säratse nõuwopiddamise man kohhalt waiti. Kui wimate södda wainlaste wasta om ette wõdetu, sis lendap kiik hulk ülles neide piri pole. Ent sääl politse ei olle sel ajal ka mitte maggaman olnu, enge omma ka ommalt poolt henda kofko koggonu nink nõuwo piddanu neid wastawõtta. Nemma lendawa ka ülles nink sis tõssep üllemwan forgen tulen werrine lahking. Neide sõariist om nok, minka nemma tõisnetõist hirmsaste zuskawa nink ragguma. Kui taplus õige fange nink pikkaline om, sis saddawa mitto kolult maho. Mõrgemb hulk heidap pakko. Kui taplus sellesamma piriin olli, sis häetawa wäardja, enne kui nemma aiga mõda taggasi läwa, mitto pessa ärra nink sõwa sääl kottusen kiik konne ärra. Kui ärrawäartuile kawwembalt tagga poolt abbi saap, sis läwa nemma mõnne aja pärrast nisammute jälle tõisile päle nink wäardwa sis wahhest neid ärra. Kui mõllemba hulga omma jõudo nida omma ärrakaenu, sis om liges sumwes neide waijel rahho, nink eggamees jääp omma pole päle.

Mõnnikõrd nättas, et tonikurre hulgan umbrezõri saiswa nink ütte päle kohhut piddawa, ke kessel saisap. Se man saap paljo löggistedus nink jutto ajetus, nink wimate läwa nemma selle ütte päle nink ragguma tedda kolus. Jo mustitselt ajast omma innemise nõudnu, mes süüd säratsel waisel peas ollema. Ar-

watas, funna sârast ütteldas ikkes emmatse ollewat: et temma abbiello rikmise parrast surmale sunnitas; ehk, funna se kohhus ennamb süggisel petas: et sârast tappetas, kes ütte wea perrast ei jõwwa tõistega ütten miina lammale male, nink ke sis nälja waiwan peas pikkamisi foolma. — Abbiello armastusest ja ussutawusest piddawa nemma kül suurt luggu. Surmani hoitwa nemma tõine tõise pole. Kolmahawa olli kowwajal siin ütte mõisa murro pääl üts ärralastu siwaga emmane. Sis tulli effane paljo aiga eggapäiw tedda kaema: se olli õige halle nätta. — Nink nisamma suur peap ka neide latselik armastus jõwweto wanneru nink häddaliste wasta ollema, et nemma neid holega toitwa, funni nemma weel paigan omma; nink wahhest näütwa nemma neile sega parramest armo, et nemma neid enne omma ärraminnefit lõppetawa. Paljo halwembaste teep mõnni innemiste: rahwas lõuna merre saarte pääl, fun poig omma ellatanu eska nink emma õisefui armo parrast nuijaga kolus lõõp, kui neide üllespiddamine tälle waiwas om. — Ent olgo to koptopiddamise assi kui taht, sis om ikkes immes pauna, et tonikurre sârast wisi piddawa.

Ra mõnnel tõisel wisi näütwa nemma innemise kombet. Kui hone, nink pääl nemma ellawa, pallama läap, sis kandwa nemma omma poige, ke weel ei lenda, omma salla pääl muijale. Merreweritsen linun, fun neil turro pääl rohkeembaste toidust lõwmis, kõndwa nemma innemiste sean julgeste ulitsid möda nink tahtwa ikkes, et neile teed antas, mes innemise ka hamelega teggewa, ke neile ka kallakesi, lihha-tükke ja muud andwa.

Wäga hõlpaste saap tonikurg ka koddolinnus harjotedus. Suuwel hoijap sâraneaidu figist kahjoliuist ellajist puhta, lendap ka kawwete ärra, hennelle ennambat toidust otsma, nink tullep iks jälle

taggasi. Ennege süggisel peap tedda finni hoitma, et ta tõistega ärra ei lenda. Salwel toidetas tedda konnega (keldrist) kalluga, solikuidega ja lihuga nink muga, mes ta oppip söma. Salwe külma kannatap ta kül, ent kange külмага om ta kurb. Ta lassep tiik hennega tetta, ni kui om: omma siwu wäljasirrutada; nink eal ei raggu ta, ni kui kurg, omma nokfiga tutwid innemisi, ke tälle hääd tennu. Rik hateggemist tunnep se lind nink om se eest tennolif. Rikeennambaste saap temma lastega sõbrates, mängip neidega, ajap neid parran, wõttap neid silu piddi ehk kääsist finni, läap sis pakko nink kaep paggeden taggasi, kas latse ka jälle tedda parran ajawa, lassep henda sis neilt handa ehk siwu pitte finni wõtta, ajap sis jälle neid parran nink mängip neidega hä tük aiga kohhalt ni kui latse effikeskel mängwa. Ent ni halp ei olle ta mitte, kui koddun petu kurg omma tantsimissaga; tonikurg om tõttemeseline. Sesamma omma tõttemele ja tarkusega nink omma mõtlemise, tundmise ja mõistliko tahtmisega, om temma ni figist lindast ausamb, kui elewant figist immejist ellajist ausamb om.

Weel tullep temmast fitta, et ta wäga puhtust armastap. Kui ta peffa pääl om, sis puhhastap ta henda allati nink ei salli omma walge karwa kullen üttegi tikko. Omma ja poige rojust kassip ta peffast wälja nink wiip kohhe sallaja paika ärra. — Muido om temma julge nink ei warri middagi, sest et ta omma jõudo tunnep; ent kasse pelgap ta ni wäga, et ta henda ka üttest kolust ehk wäljatoppitust kassist ennege waiwalt ja hirmo parrast warristen lassep möda ajada. — Temma elloigga om ennamb 20 ajastaiga pik, mes üttest koddun petust om nättu, ke 22 ajastaiga wainas sai.

Rigest sest, mes meije tawwe tõttega tonikurest siin olleme juttustanu, ollet finna, armas luggeja,

teda sanu, mes aus ja fittuse nink armatssemise wäärt lind temma om, nink tunnet nüüd, et se ülle-fohhus ja pat om, tedda tappa nink ni temma suggu siist maalt ärrahirmotada. **F. S.**

Kiwi, mes saggede paigalt ligutetas, ei kasmata sammelt.

Kui 1820 mal ajastajal tallo-rahwa prius liiw-landi maal wälja-tulli, sis naksima mitma tallo-perre-mehhe pri-rahwa wisil ommast sündinu paigast liikma, nink siin nink saäl hennele assent otsma. Kes se mõtte päle sai, se rühk sätu ajal omma wälja-minnefi parrast mõisa-wannembile teedmist andma, nink tük ni kui wäggisi omma wanna parris-lassent mahha-jätma.

Se läbbi saiwa tallo-asseme mõnnikörd rutto mõera rahwa kätte, enne kui ärra-minneja weel muijal kindmat paika olli sanu; nink ke hä melega ka olles tahnu taggasi-tulla, es sa wanna maja ennamb kätte, sest et tõine jo een olli, nink piddi wasta meelt kottust wõtma, mes kätte johto, nink hädä parrast ni-samma jälle kääst ärra-andma nink parrembat otsma, seni kui waesus es kanna ennamb üttese maija piddada. Liikmise pääl es kasmata keake omma haäd, ni kui kiwi ei kasmata sammelt, kui adraga saggede ligutetas.

Tark nink mõistlik maja-piddaja es anna kül maija kääst ärra, nink parrandaja õnnistawa parhilla ke weel wannembid, kea tol hawal es lasse henda petta, enge jäiwa sedda-samma ma-pinda hoitma, mes mystit-sest ajast põlwest põlweni ni kui üts kallis parrandus effast poja kätte, nink pojast poja kätte olli jänu. Nemma õnnistawa wannembid, kea ammo ke jo hawwan hengawa, sest neil om, tenno. Jummalale! leiba, nink wanna tutwa põld tassup ommal ajal jälle mitma-wõrra, mes mõnni-körd hädä ajal Jum-

mala karristuse läbbi hukka läts. Nink kui Jummal leiba õnnistap, sis panne perre-mees ka hä melega mõnni teng wälja hone-parrandamise päle; sest et hone täl ka omma armsa, mes temma een-wannemba omma ehhitanu nink üllewän-piddanu, nink kos temma effi ka om sündinu nink mehhes kassunu. Se-parrast om iks sündsamb näggo sel majal nink tallul, mes wannast põlwest ütse suggu rahwa kaen om olnu, kui sel, kun saggede perre-mehhi wahheldetas.

Tullusamb om ka mõisa-wannembil, kui tallo-maja ei jõe üttest kääst tõiste, enge jäwa ni kawwa ütse perre-mehhe nink ka temma parrandaja kätte, kui eale kõrda lät, olgo sis et perre-mees holetuse läbbi lassep maja hukka minna, ehk waesuse läbbi sugguke ennamb ei jöwwa piddada.

Ent kui se-parrast ni häste tallo-rahwas, kui ka mõisa-wannemba püüdwa, mitma ajastaja päle rendi-kontrahti üts tõisega tetta, sis tullep ommete wahheldamise kõrd kätte, kui kontrahti aig om otsa lõpnu nink perre-mees maija ni häste hoijo al om piddanu, et mõisa wannemb surembat renti se ma-jao eest wõip saija. Kui sis wanna perre-mees surembat renti ei jöwwa ehk ei tahha wälja-panda, sis peap ta minnema nink sedda kottust wõra kätte jätma, mes temma sure waiwaga nink fulluga parremba kõrda-päle om saatnu.

Se-parrast sõudwa ka liik, kea tallo-rahwast armastawa nink neide pool saiswa, et mõisniko tallo-maid jädawa rendi päle wälja-annas, nink rendi-kontrahti nidade tees, olgo rahha päle ehk orjuse päle, et maja ütse se-samma rendi eest ni kanges rentniko kätte jääp, kui temma effi tahhap nink jöwwap piddada.

Se perre-mees, ke omma maija jädawa rendi päle om wõtnu nink kontrahti lastnu kihheltuna kōhot

lábbi finnitada, wõip omme laste nink parrandajide parrast rahholiko sõamega siist ilmast lahku; temma tijap, et keake neid ei wõi wälja-tõugata, kui nemma omma kontrahiti ausaste piddawa nink maja-hääd püüdwa targalikult hoita nink kaswatada.

Kui perre-mees sõwwap, et se pu, mes temma aida istutap, nink se põld, mes temma palge heen harrip nink wäitap, nink se niit, mes temma puhhastap nink hoijap, temma latfile nink laste latfile suggu kannas, se ärra wiitko aiga, enge mingo pea omma mõisa-wannemba mannu pallemä, et, kui herra tahtmisega üttele-sunnip, temma temmaga jädawat rendi-kontrahiti ärra-tees. Nink se mees, ke neid-sinnatsid sõnnu timma-hawatse kalendri sisse om kirjutanu, tahhap hennie-kottalt Jummalat palelda, et kiik tallo-perre-miehhe targas saas ärra-tundma, et sel wiisil lige ennembide tallo-rahwa luggu nakkas häste tõrda-minnema. **C. v. R.**

Oppus tenimiseft nink tenija saiususeft.

Jummal annap egga-üttele innemisele kats andet ütten, minka innemine henda ilma pääl peap ülewän-piddama: tõine om aig, tõine om jõud. Kes neid karte hääd targaste prugip, se lõwwap neide lãbbi õnne-ma pääl nink iggawest ello taiwan. Kel ihho-nink hengejõudo rãwweste om antu, et temma omma aiga wõip tullulifult pruifi, se olgo omma jõwwoga nink ajaga lähhembale abbis, kel paljo tõõd, ent weidi jõudo nink aiga om, nink wõtko se eest tõise kãest palka. Kes palga eest omma jõudo nink aiga tõise hãas prugip, se tenip tõist nink om tenija-mees.

Ent mitma tenija-innemise ei tahha suggufe tenida, pandwa tenimist rassehes nink wiikawa omme leiwa-wannembid, feddi nemma peawa-orjama. Sãratse tenija raiskawa omma aiga ilm-asjanda ärra, nink ei püüwa muud, kui laiskust piddada nink

ümbre-hulku; nemma petwa wannembid, sest et nemma leppitu palka wõtwa, ent ei tahha leppitu aiga neide hãas kallutada.

Petja teep iks hennese essi kahjo; sãratseft pettuseft tullep sis tenijale ka wimate hädda kãtte. Innemine harrinep pea sedda teggema, nink päle temma lige ennambaste tũkkip, nink kurja harjotusega ollet ni kui tõrwaga koon: sa-ei sa ennamb temmast wallale. Kui nüüd tenijainnemine mitto ajastaiga om harrinu henda tõõst taggasi-kiskma ehk ilmasjanda aiga wiitma, egga-tõrd nurisema, kui tõõd kãtte antas, nink kiik ilma holeta nink murreta teggema, sis om pea kurri ammet kãen nink ei jã ennamb temmast mahha. Sedda kurja ammetit kannap temma üttest majast tõiste, nink tullep tal wimate essi maija pitta: kes sis lõwwap temma laiskuseft, holetuseft, suitmuseft nink longimiseft surembat kahjo, kui essi? Essi peap temma sis poimama, mes temma om kũlwnu, essi kandma hädda nink hãppe, willitsust nink õnnetust ello orfani, nink päle to ka weel Jummalat aujarje een se eest wastutama. Raege ümbre-zõri, sõbra, mitto tuhhande ellawa Jummalat tahtmist wasta muile innemisele waiwas, nink hulkuwa wãesusen nink hãddan mõda ilma, üttes tunnistuses, et laiskus nink holetus nink mu kurri harjotus essi henda pettap.

Ni kui sul teggudeft tullep harjotus, ni tullep ka teggudeft hã ehk kurri nimmi. Sedda mõda, kuis sa ellat, sündimiseft omma furmani, sedda-mõda pannep ka ilm sulle nimme. So nimmi sadap sulle kirtust ehk laitust, auwo ehk hãppe, armo ehk wiikka. Ega-üttel, olgo kes taht, om kirtuse ehk laituse nimmi; ka se lige wãhhemba innemise päle kaewa tõiste innemiste filma, nink ilm tijap, kas temmast sünnis luggu pitta, wai ei sünni. Se nimme pãrra antas sullasele ehk nãutsikule palka,

se nimme parrat lõwwat sa wasta-wõtmist ehk ka ärrapõlgmist. Tahhat sa omma nimme se läbbi parrandada, et sa effi henda kittat nink neid wannut, kea sinno laitwa, sis ei owwita se middake; nimmi pantas sulle teggude parrast, ei mitto sõnnu parrast. Rohhes sa eale läät, so nimmi káup so een. Kui sa sis tahhat omma nimme läbbi ilma páál omma páád toita, nink tõisen ilman igga-west õnsust lõida, sis om kúl kurri luggu, kui sa wáikust sani ei olle háád nimme hennelle soetanu. Kurja nimmega ollet sa párrato, ke kunnefe läbbi ei sa.

Kes sis tenima lát, ei pea mitte tenimist lijas pandma, ehk leiwa-wannembat wiwhalises piddama, enge peap uftma, et Jummal sedda saisust tálle om saednu oppuses nink juhhatamises. Mes sis ka waepe peas teggema, kel aiga nink jõudo Jummalast om antu, ent muud middake, kui keddake es olles, ke neile tõõd nink palka annas? Waese peama tenistust rõmoga nink tennoga wasta-wõtma, et nemma tenistusen oppis tõõd teggema nink hoolt kandma, nink se läbbi hennelle háád nimme tees innemiste sean. Kui leiwa-wannemba ommast tenijast rõmustawa, sis wõip tenija effi hennest ka rõmustada, nink mes tenija leiwa-wannemba'e kassu sadap, sedda sadap ta hennelle effi. Tenija ei pea mitte mõtlema, et neide ussutawus leiwa-wannembale ütfinda tullulik om: neil hendale om se ni-samma tullulik. Kui nemma ka peas halwa leiwa-wannemba mannu sama, sis ei pea nemma mitte püüdma temmaga kiusust aija ehk tálle kurja kurjaga tassuda; se läbbi teggewa nemma hennelle effi surembat kahjo, ni háste waimolikult kui ihsolikult.

Kui tenija egga-páiwa püwwap surembat hoolt kanda, ifs aigo mõda ussutawambas nink targembas saap, sis soetap temma hennelle ütse warra nink háád, mes keake temma káest ei wõi ärrawõtta,

teep hennelle háád nimme, lõwwap armo nink wasta-wõtmist innemiste man nink säep hennelle háád teed läbbi lige ilma. Kui sárane midda ette-wõttap, se lõwwap figin paigun abbi, nink innemise uftwa tedda temma há nimme parrast.

Pandke tähhele, määrtsid tenijid kittetas: kas digedid, wai üllekohtotsid? määrtsse leiba nink auro lõidwa: kas há, wai kurja?

Innemine otsip ifs sedda, mes temma mele párrast om, nink mes temma südda himmustap, effi-árralikult noren ean. Kui nüüd tenija omma tenistust wihtap, kui tõ tál wasta meelt om, sis otsip temma muujal omma himmo täuta, nakkap joma, prasma, hulkma, nink ei mõtle muud, kui sedda ennege. Ent kui tenijal om se mõtte, diguse te páál eddesi minna nink hennelle owwo-warrandust kogguda, sis temma himmustap tõõd tetta, wõttap há melega oppust nink püwwap targembas saija. Tál om há meel, kui tõ háste eddesi-lát, kui kaswap, mes temma káwap, kui rammo wõttap, mes temma rawwitsep. Temma ei ütse kunnage: „Mes se mul puttup — mes mul sega teggemist om — egga minna sest midda sa.“ Enge tál om dige lust, waiwa nátta nink rassedat ette-wõtta: se läbbi lát temma jõud jõudsambas, temma nimmi kuulsambas. Sedda wisi om tál há meel leiwa-wannemba háást, temma majapidamises, temma ellajist, temma põllust nink nidust, ni kui olles kúik temma omma. Mist sul há meel om, se eest sa ka hoolt kannat, — mes sa kallis peat, sedda sa ka hoijat. Kui nüüd tenijal temma tenistus mele párrast om, kui ta himmustap Jummalat nink wannembide een digust tetta, sis ei sa kurrat temma ülle wõdimust, ei tohhi tedda kurja pole kiusada nink diguse te páält árra-petta, et ta ihsa nink henge polest hukka lát. Kurrat peap tagganema Jummalat latse eest,

nink tälle jätma, mes Jummal tälle annap: rahho
nink rōmo pūhhan waimun. **C. N.**

Lūhhikese oppuse maja: tarbiduses.

1. Oddawat sepi waese rahwale.

Otsi mõtsast hä hulk sõnnajalga, palluta sedda
ärä nink forja sedda tuhka, mes pärra-jääp, nidade
koko, et mitte liwa, ehk mulda, ehk muido ni-sug-
gust sisse ei jä. Segga sedda tuhka külma wega
paksus tainas, te sest tainast pätsikeisi nink kuiwata
neid päiwa täen. Sellega wõip ni kui sebiga röi-
wid mõske.

2. Rauda mustas tetta, et ta ei rostita.

Panne rouda tulle, et ta werrewas jääp, nink sis
höru tedda härja-kabjaga, mes õliga om hāmmetetu.

3. Et sapa ei pea wet lābbilaskma.

Sullata tõpra-raswa nink wahha koko. Sest
mārist panne luhhitse täüs katla kema, nink kui ta
keep, sis walla tõine luhhitse täüs terpentin-õli mannu.
Se māriga tõmba lāmmelt sapa hāste, ni et kiik umb-
luse-wahhe täüs sawa, sis ei lasse nemma wet lābbi.

Wälletuse sõnna.

1) Hoi ja tenga õnne ajal,

Teng saap ruublis hādda ajal.

2) Sest et Hansul wiin ni maggus,

Selle temma maja laggus.

3) Ärra ütles kiik, mes mõtlet,

Ent mes ütlet, olgo tõtte.

4) Se, ke wõlrip naro pärrast,

Lūkkip wargil hādda pärrast.

5) Kui sõnna suust om wälja-lānnu,

Ei sa sis ennamb kätte taad,

Kas lenda auro-wangertega

Ra tunnin sadda wersta maad.

C. N.